

AUTOREFERAT
przedstawiający opis dorobku i osiągnięć
naukowych w języku polskim

ZAŁĄCZNIK NR 2

autor:

Agnieszka Lorek

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

2019

Spis treści

1. Imię i Nazwisko	3
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	3
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.....	4
4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.)	4
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).	19

1. Imię i Nazwisko

Agnieszka Lorek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

W 1995 roku ukończyłam studia magisterskie z wynikiem bardzo dobrym i uzyskałam dyplom magistra na Wydziale Zarządzania. W czasie trwania studiów uczestniczyłam w wymianie studenckiej i podjęłam studia w Hogeschool voor Economisch en Administratief Onderwijs, Arnhem Holandia w okresie 1994-1995. W roku 2004 uzyskałam stopień doktora nauk ekonomicznych (dyscyplina: ekonomia) nadany przez Wydział Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Moja praca doktorska została uznana za wyróżniającą i nagrodzona Nagrodą Rektora w roku 2005. Szczegóły dotyczące uzyskanych tytułów i stopni naukowych przedstawia poniższa tabela:

Szkoła/Uczelnia	Tytuły, stopnie zawodowe/naukowe	Rok uzyskania	Dyscyplina naukowa
Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Wydział Zarządzania	magister wynik egzaminu magisterskiego - bardzo dobry	1995	Zarządzanie i Marketing
Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Wydział Ekonomii	doktor nauk ekonomicznych Tytuł pracy: <i>„Gospodarka odpadami komunalnymi w polityce zrównoważonego rozwoju gminy”</i>	2004	Ekonomia

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

- 1996 – 1997- asystent stażysta w Katedrze Polityki Społecznej i Gospodarczej Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach;
- 1997-2004 - asystent w Katedrze Polityki Społecznej i Gospodarczej Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach;
- od 2004 do teraz – adiunkt w Katedrze Polityki Społecznej i Gospodarczej Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.)

a. Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

„Usługi ekosystemów w rozwoju zrównoważonym gmin regionu wysoko zurbanizowanego”

b. (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):

Monografia naukowa: Agnieszka Lorek: *„Usługi ekosystemów w rozwoju zrównoważonym gmin regionu wysoko zurbanizowanego”*, Wyd. UE Katowice, Katowice 2019, ISBN 978-83-7875-528-9, eISBN 978-83-7875-529-6

Recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Andrzej Graczyk

c. omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Związki między funkcjonowaniem ekosystemów i korzyściami czerpanymi przez społeczeństwo rozpatrywano już od lat 70. XX w. Na początku XXI wieku koncepcja usług

ekosystemowych¹ nabiera nowego znaczenia w związku z wyzwaniami cywilizacyjnymi, przed którymi stanęła obecnie ludzkość. Ponieważ człowiek wpływa na wszystkie ekosystemy i nie może bez nich istnieć, ochrona i zrównoważone użytkowanie ekosystemów nie są już wyizolowanymi polami zainteresowań, ale kluczowymi elementami zrównoważonego rozwoju na świecie. Aby rozwiązać problemy związane z degradacją ekosystemów niezwykle istotne, i w chwili obecnej konieczne, jest interdyscyplinarne podejście do systemu społeczno-ekologicznego, w tym podejście ekonomiczne skupiające się na ocenie wartości związanych z usługami ekosystemowymi dla społeczeństwa. Utrata ekosystemów w miastach może wiązać się z wysokimi długoterminowymi kosztami ekonomicznymi i poważnym wpływem na wartości społeczne związane z usługami ekosystemowymi. Ze względu na charakter pracy w postępowaniu badawczym przyjęto perspektywę społeczno-ekonomiczną, lecz uznano, że problematyka usług ekosystemowych, nawet analizowana z perspektywy ekonomicznej, wymaga podejścia interdyscyplinarnego.

Głównym celem prezentowanej pracy jest określenie poziomu implementacji podejścia opartego na koncepcji usług świadczonych przez ekosystemy w zrównoważonym rozwoju gmin regionu zurbanizowanego. Tereny wysoko zurbanizowane charakteryzują się występowaniem najwyższego zapotrzebowania na usługi ekosystemowe. Są to z jednej strony obszary deficytowe, z drugiej występuje na nich najwyższe zapotrzebowanie na tego typu usługi. W związku z tym można założyć, że wartość ekonomiczna usług świadczonych przez ekosystemy na obszarach zurbanizowanych będzie wysoka. Obszary zurbanizowane stanowią zatem interesujące studium dla badań nad wartościowaniem usług ekosystemowych, które jest wciąż słabo zbadane. W prezentowanej pracy za przykład obszaru o wysokim poziomie urbanizacji uznano województwo śląskie. Podstawowymi przesłankami przemawiającymi za takim wyborem są:

- wysoki stopień urbanizacji- prawie 77% ludności województwa żyje w miastach;
- istniejące uwarunkowania środowiskowo-przyrodnicze – województwo śląskie jest obszarem o silnej presji antropogenicznej, tj. silnie zurbanizowanym i uprzemysłowionym, a zjawiska te skutkują konkurencją o ograniczoną przestrzeń i powstawaniem konfliktów na tym tle. Pomimo wspomnianej dużej presji antropogenicznej region śląski jest bardzo zróżnicowany pod względem

---

¹ W pracy terminy „usługi ekosystemowe” i „usługi ekosystemów” są używane zamiennie i traktowane jako synonimy

przyrodniczym, posiada wiele obszarów cennych przyrodniczo, często występujących w granicach administracyjnych miast.

Etapy analizy podjętego problemu służyły odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- W jaki sposób definiuje się pojęcie „usługi ekosystemów” w literaturze przedmiotu?
- Jakie są główne korzyści związane z usługami ekosystemowymi dla terenów zurbanizowanych?
- Czy w polityce miejskiej dostrzegany jest problem zachowania usług ekosystemowych?
- W jaki sposób miasta reagują na nowe wyzwania związane z zachowaniem istotnych usług ekosystemowych?
- Jaki jest poziom wdrażania zrównoważonego rozwoju w gminach województwa śląskiego będącego przykładem regionu wysoko zurbanizowanego?
- Czy gminy jako podmiot kreujący lokalną politykę oraz mający wpływ na gospodarkę lokalną dostrzegają problem utrzymania usług ekosystemowych oraz identyfikują korzyści związane z wykorzystaniem tej koncepcji?
- Jakie wartości związane z usługami ekosystemowymi są identyfikowane przez mieszkańców?

W prezentowanej pracy, kierując się wcześniejszymi wynikami badań zrealizowanych przez Autorkę sformułowano ogólne założenie, że rozwój zrównoważony regionów zurbanizowanych wymaga na poziomie gmin implementacji podejścia wykorzystującego usługi ekosystemowe do polityki oraz działań podejmowanych przez władze lokalne. Podejście takie wymaga również zrozumienia potrzeby takich działań ze strony mieszkańców oraz ich aktywności. Zatem wykorzystanie usług ekosystemowych jest ważną kwestią dla wdrażania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym

W przedkładanym opracowaniu można wyróżnić dwie zasadnicze części: pierwszą teoretyczną i drugą stanowiącą prezentację wyników badań przeprowadzonych wśród samorządów lokalnych i mieszkańców województwa śląskiego. Teoretyczna część pracy obejmuje rozdziały jeden - trzy. Druga część pracy (rozdziały cztery - sześć) stanowi analizę na podstawie wyników badań własnych Autorki przeprowadzonych wśród gmin i mieszkańców województwa śląskiego wraz z opisem wykorzystanych metod badawczych.

Podstawową metodą badawczą w części teoretycznej była analiza, objaśnianie, interpretacja wraz z wielokontekstową oceną dostępnych źródeł pisanych związanych z przedmiotem pracy, w tym:

- krajowego i zagranicznego piśmiennictwa poruszającego kwestie stanowiące przedmiot zainteresowania Autorki. Ze względu na interdyscyplinarny i szeroki charakter tematu publikacje te obejmowały wiele dziedzin, w tym: ekonomię, nauki o zarządzaniu, urbanistykę, ekologię, nauki medyczne, nauki rolne i leśne oraz inne;
- dostępnych danych statystycznych związanych z omawianymi zagadnieniami;
- dobrych praktyk w zakresie poruszanej w niniejszym opracowaniu materii, odnotowanych w wybranych krajach europejskich i pozaeuropejskich. Ważnym źródłem informacji stały się w tym zakresie portale Internetowe, szczególnie odnośnie analiz studiów przypadków z poszczególnych miast, które mają ukazać różnorodność podejścia do zabezpieczenia ciągłości świadczenia usług ekosystemowych, skuteczności podejmowanych działań oraz korzyści bądź ograniczeń, jakie z nich wynikają.

Poważnym wyzwaniem przy analizie dotychczasowego dorobku naukowego dotyczącego problematyki usług ekosystemowych było jego duże rozproszenie i konieczność integracji wiedzy pochodzących z różnych dziedzin naukowych. W powyższej pracy dokonano systematyzacji wiedzy oraz charakterystyki usług ekosystemowych z punktu widzenia nauk ekonomicznych. Aktualnie zwraca się coraz większą uwagę na badania związków między gospodarką a środowiskiem przyrodniczym, a także uważa się, że ocena znaczenia usług ekosystemowych wpisuje się problematykę nowej dyscypliny naukowej tzn. ekonomii zrównoważonego rozwoju².

W części badawczej pracy wykorzystano również metody badań ilościowych. Źródłem danych ilościowych poddanych analizie statystycznej i wnioskowaniu były trzy edycje badań ankietowych wśród mieszkańców województwa śląskiego oraz trzy edycje badań wśród samorządów terytorialnych. W dwóch pierwszych edycjach badań wśród mieszkańców oraz w badaniach gmin województwa Autorka współuczestniczyła i była ich współautorką. Ostatnia edycja badań wśród mieszkańców województwa realizowana w latach 2017 - 2018 oraz

---

² Por. Czaja S. Fiedor B. (2010): *Ekonomia środowiska i ekologiczna jako filary ekonomii zrównoważonego rozwoju* [w:] *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Materiały do studiowania*. pod red. B. Poskrobko, Wyd. WSE W Białymstoku, Białystok; Borys T. (2013): *Nowe kierunki ekonomii środowiska i zasobów naturalnych w aspekcie nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej*, „Ekonomia i Środowisko” (Economics and Environment), Nr 1(44)

dodatkowe zapytania skierowane do gmin województwa w roku 2018 były badaniami autorskimi realizowanymi indywidualnie. Na podstawie uzyskanych wyników badań bezpośrednich wśród gmin oraz mieszkańców stworzono bazy danych, do interpretacji których wykorzystano statystykę opisową wraz z analizą przestrzenną. W pracy wykorzystane zostało badanie zależności korelacyjnych zmiennych. Do eksploracji danych zastosowano współczynnik asocjacyjny Yule'a. Do oszacowania statystycznej zależności pomiędzy zmiennymi wykorzystano test X^2 z poziomem ufności 0,95. W pracy zaprezentowano te wskaźniki i analizy, dla których uzyskano istotne wyniki. Komplementarnym uzupełnieniem analizy materiału empirycznego jest jego analiza jakościowa. W odniesieniu do niniejszych badań analiza jakościowa opiera się na procedurze „rozumienia wyjaśniającego”. Podstawowe pytanie związane z zastosowaniem tego typu procedury dotyczy przyczyn zaistnienia określonych relacji, opinii i ocen. Wyjaśnienie takie powstaje w wyniku konfrontacji trzech podstawowych kategorii informacji dotyczących: obiektywnych uwarunkowań w jakich znajduje się dana gmina; postaw i zachowań mieszkańców gminy oraz aktywności samych gmin³.

Biorąc pod uwagę temat pracy dotyczący problemów świadczenia usług ekosystemowych na obszarach zurbanizowanych analizę zebranych danych źródłowych podjęto w dwóch podstawowych wymiarach: czasowym, obejmującym analizę dynamiki zmian, w tych przypadkach, dla których były dostępne dane oraz przestrzennym dotyczącym analizy zróżnicowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych i ich obszarów funkcjonalnych. Zakres czasowy prezentowanych badań obejmuje cały okres funkcjonowania samorządów terytorialnych w ich obecnym kształcie. Pierwsza edycja badań wśród mieszkańców województwa była przeprowadzona tuż po reformie administracyjnej kraju z roku 1999. Tym samym taki zakres czasowy pozwala na pełną ocenę prezentowanych zjawisk.

W ujęciu szczegółowym praca składa się z sześciu rozdziałów, wprowadzenia, zakończenia oraz spisów: literatury, tabel i rysunków.

---

³ Lipski A., Lorek A. (2016): „Metodologia badań” [w:] „Polityka zrównoważonego rozwoju gmin polskich. Studium przypadku woj. podlaskiego, wielkopolskiego i śląskiego” pod red. A. Lorek A. i A. Rączaszka, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice, s. 73

W rozdziale pierwszym poruszono problematykę skali wykorzystania zasobów przyrodniczych oraz ekologicznych barier rozwoju gospodarczego w ujęciu neoklasycznym i keynesowskim oraz rozwój trzech nowych subdyscyplin w ramach dyscypliny „ekonomia”: ekonomii środowiska, ekonomii ekologicznej i ekonomii zrównoważonego rozwoju. Następnie przedstawiono ewolucję koncepcji usług ekosystemowych wraz z przykładami definiowania pojęcia „usługi ekosystemów”. Kolejne podrozdziały dotyczą sposobów wartościowania usług ekosystemowych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych

Rozdział drugi odnosi się do roli i funkcjonowania ekosystemów na obszarach miejskich. W rozdziale tym zawarto teoretyczne podstawy analizy usług ekosystemowych na obszarach miejskich oraz zaprezentowano odmienne podejścia do definiowania ekosystemów/obszarów świadczących usługi ekosystemowe. Następnie scharakteryzowano funkcje jakie pełnią ekosystemy dla obszarów miejskich w podziale na usługi: podstawowe – siedliskowe i podtrzymujące; regulacyjne, zaopatrzeniowe oraz społeczno – kulturowe. W rozdziale tym zaprezentowano również koncepcję antyusług ekosystemowych.

W rozdziale trzecim przedstawiono problem powiązania koncepcji usług ekosystemowych z programami politycznymi, co wiąże się z szeregiem wyzwań związanych z ich wdrażaniem. Zaprezentowano również podstawowe bariery utrudniające wykorzystanie usług ekosystemowych w polityce miejskiej, a w szczególności: ograniczenia związane z poziomem wiedzy teoretycznej, niedoskonałości dotyczące polityki i metod zarządzania publicznego, problemy dotyczące społeczności lokalnych oraz poziomu świadomości ekologicznej. W kolejnym podrozdziale przytoczono praktyczne przykłady kompleksowych strategii zrównoważonego rozwoju wykorzystujących usługi ekosystemowe dla polepszenia jakości życia mieszkańców oraz zapewnienia trwałości rozwoju i odporności na zmiany na przykładzie Nowego Jorku, Sztokholmu i Singapuru.

Rozdział czwarty jest rozdziałem przybliżającym metodologię badań przyjętą w pracy oraz zawierającym charakterystykę obszaru badawczego, jakim jest województwo śląskie będące przykładem regionu wysoko zurbanizowanego.

Rozdział piąty zawiera ocenę postępów wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju w gminach województwa śląskiego. Następnie przedstawiono priorytety polityki ekologicznej w badanych gminach, które są kluczowe dla stworzenia warunków funkcjonowania ekosystemów. Na podstawie uzyskanych wyników badań ankietowych wyodrębniono trzy grupy takich priorytetów. Kolejny podrozdział przedstawia działania gmin w zakresie wykorzystania koncepcji usług ekosystemowych. Na podstawie przeprowadzonych w gminach

badzeń ankietowych wyszczególniono zadania/projekty związane z usługami ekosystemowymi realizowane w gminach oraz stworzono „mapę” aktywności realizowanych w gminach woj. śląskiego.

Ostatni szósty rozdział poniższej pracy stanowi próbę oceny społecznej percepcji wartości związanych z usługami ekosystemowymi, a w szczególności: identyfikacji głównych zagrożeń środowiskowych w opinii mieszkańców, oceny przez mieszkańców jakości gminnej polityki ochrony środowiska, świadomości społecznej związanej z występowaniem oraz korzyściami związanymi z usługami ekosystemowymi oraz gotowości do zapłaty za dobra środowiskowe i usługi ekosystemowe.

Przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło na udzielenie odpowiedzi na przedstawione wcześniej pytania badawcze.

Pierwsze pytanie badawcze sformułowane w pracy dotyczyło aspektów teoretycznych oraz sposobów definiowania usług ekosystemowych w literaturze przedmiotu. Na podstawie analizy literatury stwierdzono, że tematyka ta nie doczekała się wciąż jednolitego podejścia teoretycznego, a braki dotyczą szczególnie:

- jednolitego podejścia do sposobów definiowania pojęcia „usługi ekosystemowe”, co utrudnia prowadzenie studiów porównawczych;
- ujednoliconego katalogu korzyści związanych z usługami ekosystemowymi wraz z ich znaczeniem dla gospodarki;
- metod wyceny wartości usług ekosystemowych uwzględniających ich złożoność i specyfikę;
- podejścia modelowego do problemu usług ekosystemowych. Dotychczasowe badania są mocno rozproszone i najczęściej koncentrują się na pojedynczych usługach (np. regulacja temperatury) lub wyizolowanych obszarowo przykładach (np. park miejski) nie biorąc pod uwagę powiązań między poszczególnymi składnikami systemu środowisko – gospodarka – społeczeństwo.

Kontrowersje dotyczą więc samej definicji pojęcia „usługi ekosystemów” i tego co można uznać za te usługi. Nie istnieje zatem jednolite podejście metodologiczne do oceny korzyści (usług) i niekorzyści (antyusług) związanych z ekosystemami. W analizie podjętej w przedkładanej pracy przyjęto stanowisko holistyczne uwzględniające zarówno korzyści czysto ekonomiczne jak i społeczne oraz środowiskowe. Uznano również, że usługi ekosystemów są

zarówno związane z ich częściami składowymi (np. woda, rośliny), procesami niezbędnymi do ich wytworzenia (np. proces fotosyntezy, filtracja wody) jak i efektami (np. powstała żywność, woda pitna), co oznacza łączne traktowanie dóbr środowiskowych i usług świadczonych przez ekosystemy. Podejście takie, podjęte w większej skali przestrzennej regionu wysoko zurbanizowanego, pozwoliło na uchwycenie różnych uwarunkowań oraz korzyści funkcjonowania ekosystemów dla człowieka. Stanowisko takie jest charakterystyczne dla ekonomii zrównoważonego rozwoju.

Następne pytanie badawcze dotyczyło identyfikacji korzyści związanych z usługami ekosystemowymi dla terenów zurbanizowanych. Na obszarach tych ekosystemy są najczęściej, w mniejszym lub większym stopniu, przekształcone przez człowieka. Rodzi się wobec tego oczywiste pytanie: czy są one w dalszym ciągu wartościowe? Wielu przedstawicieli nauk przyrodniczych uważa, że ekosystemy takie nie są wartościowe, a cała uwaga i środki na ochronę przyrody powinny być skoncentrowane na obszarach dzikiej przyrody. Inny punkt widzenia dotyczy przedstawicieli nauk ekonomicznych i społecznych, w tym także Autorki prezentowanego opracowania, dla których obszary takie są związane z szeregiem, zarówno materialnych jak i niematerialnych, korzyści dla człowieka. Zidentyfikowane korzyści z usług ekosystemowych na tych terenach nabierają dużej wartości w aktualnym okresie walki ze zmianami klimatycznymi. Podstawową korzyścią jest ich istotne znaczenie dla ochrony klimatu i podnoszenia jakości życia zarówno w wymiarze dobrostanu fizycznego jak i psychicznego ludzi. Usługi ekosystemów zwłaszcza w miastach dostarczają wiele wymiernych korzyści społeczno-ekonomicznych, do których zaliczyć można: regulację temperatury, a przez to oszczędności energii niezbędnej do chłodzenia i ogrzewania, łagodzenie ekstremów klimatycznych (np. ochrona obszarów miejskich przed skutkami huraganów), ograniczenie zanieczyszczenia i jego wpływu na zdrowie, regulację gospodarki wodnej (coraz częściej spotyka się powodzie miejskie, którym można zapobiegać lub łagodzić ich skutki dzięki wykorzystaniu rozwiązań opartych na naturze). Bardzo istotne dla jakości życia człowieka są mniej wymierne w sensie pieniężnym korzyści kulturowe, wzmocnienie więzi społecznej, możliwości rekreacyjnego wykorzystania, jak również wzmocnienie świadomości ekologicznej i wzajemne przekazywanie wiedzy przyrodniczej.

Kolejne pytania badawcze dotyczyły wykorzystania koncepcji usług ekosystemowych w polityce miejskiej. Na podstawie analizy dostępnych źródeł stwierdzono, że współcześnie problematyka usług ekosystemowych stała się elementem polityki miejskiej. W ostatnich latach

nastąpiło znaczne przyspieszenie badań nad poszczególnymi elementami wpływającymi na proces lokalnego rozwoju zrównoważonego, w tym roli usług ekosystemowych dla obszarów zurbanizowanych. Dyskusja nad tym tematem przebiega w nieco odmienny sposób w poszczególnych krajach i nie został opracowany jeden uniwersalny model rozwoju. Z przeprowadzonych analiz w wymiarze międzynarodowym wynika, że znane są pozytywne przykłady wykorzystywania usług ekosystemowych w kreowaniu polityki miejskiej, chociaż wciąż nie jest to podejście powszechne. W pracy przedstawiono i dokładniej omówiono przykłady trzech różnych podejść do problematyki wykorzystania usług ekosystemowych przez władze miejskie w: Nowym Jorku (ekonomiczne motywacje wykorzystania usług ekosystemowych), Sztokholmie (duże znaczenie partycypacji i zaangażowania społecznego) i Singapurze (idea „miasta w ogrodzie”, silna integracja usług ekosystemowych ze strategią rozwoju społeczno – gospodarczego w środowisku zmienionym przez człowieka). Przytoczone w niniejszej pracy przykłady wykorzystania funkcji ekosystemów przez władze miast pozwoliły im opracować szereg instrumentów ekonomicznych i społecznych wykorzystywanych w praktyce gospodarczej wielu krajów. Miasta te tworzyły również systemy wsparcia finansowego mającego na celu ochronę ekosystemów poprzez dostarczanie motywacji ekonomicznej dla tych, którzy przyczyniają się do ich zachowania. Wiele z podanych przykładów jest możliwych do wykorzystania w lokalnej polityce zrównoważonego rozwoju.

Piąte pytanie badawcze dotyczyło poziomu wdrażania zrównoważonego rozwoju w gminach województwa śląskiego. Przeprowadzona, według autorskiej koncepcji, ocena stanu zaawansowania wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju w woj. śląskim wskazuje na duże rozbieżności pomiędzy poszczególnymi samorządami gminnymi. Podczas gdy niektóre samorzady posiadają wieloletnie tradycje w zakresie wdrażania idei zrównoważonego rozwoju i mają mocno zaawansowane procesy programowania rozwoju opartego na jego zasadach, inne w ogóle wykazują brak zainteresowania i wiedzy w tym zakresie. Do głównych problemów wpływających na mały stopień zaawansowania wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju w samorządach terytorialnych woj. śląskiego należą:

- brak koordynacji różnych aspektów polityki zrównoważonego rozwoju na co niewątpliwie wpływ ma to, iż samorzady bardzo rzadko wykazują istnienie jednostki lub osoby odpowiedzialnej i koordynującej działania podejmowane w różnych obszarach aktywności gmin;

- niedostrzeżenie problemu posiadania dokumentu strategicznego z zakresu zrównoważonego rozwoju przez władze i społeczności lokalne, a także brak jasnej i kompleksowej metodyki ich opracowania;
- niedostateczna wiedza na temat idei zrównoważonego rozwoju i jego zasad, w tym możliwości wykorzystania rozwiązań opartych na wykorzystaniu usług ekosystemów oraz potencjalnych korzyści z tym związanych;
- brak środków finansowych na realizację programów zrównoważonego rozwoju oraz rosnąca rola ograniczeń instytucjonalno – prawnych (częste zmiany przepisów, problemy w ich interpretacji i spory kompetencyjne), co przyczynia się do preferowania sprawdzonych „szarych” rozwiązań;
- niewystarczające wykorzystanie narzędzi edukacyjno – informacyjnych oraz partycypacyjnych w polityce zrównoważonego rozwoju gminy. Narzędzia takie są również niezbędne dla wytworzenia świadomości mieszkańców odnośnie znaczenia, jakie ma ochrona ekosystemów dla jakości ich życia;
- braki dotyczące monitorowania postępów wdrażania zrównoważonego rozwoju, który jest dynamicznym procesem zmian, co uniemożliwia optymalizację i korektę prowadzonej polityki.

W ocenie Autorki, pomimo wspomnianych powyżej mankamentów nie można mówić o fiasku polityki opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju. Polskie samorządy podejmują wiele działań w tym zakresie, a czynniki środowiskowe i społeczne są coraz częściej uznawane przez lokalnych polityków za aspekty równie istotne jak rozwój gospodarczy. Można zatem stwierdzić, iż istnieje postęp we wprowadzaniu zasad zrównoważonego rozwoju do polityki lokalnej lecz jest on bardzo powolny. Pierwsze badania przeprowadzane w gminach mające miejsce na początku transformacji systemowej wskazywały na ok. 5% udział samorządów próbujących wdrażać politykę zrównoważonego rozwoju w gminie. Obecnie większość polityków lokalnych i kadry urzędniczej rozumie termin „zrównoważony rozwój”, a około 25% badanych gmin ma opracowane podstawowe dokumenty w tym zakresie.

Szóste pytanie badawcze dotyczyło oceny wykorzystania podejścia opartego na usługach ekosystemowych w praktyce działania gmin województwa śląskiego. Tradycyjnie ujmowana polityka władz lokalnych wobec środowiska najczęściej dotyczyła zadań związanych z ochroną powietrza, gospodarką wodno – ściekową oraz gospodarką odpadami. Tak rozumiana dbałość o środowisko naturalne tworzy „uwarunkowania” dla funkcjonowania ekosystemów, a

poprawa w ich stanie wpływa niewątpliwie w sposób korzystny na inne elementy przyrody. Ochrona ekosystemów w warunkach polskich najczęściej utożsamiana jest przez władze lokalne z ochroną terenów cennych przyrodniczo i konserwatorskim podejściem do tego problemu. Tym samym często jest postrzegana jako problem gmin, na których obszarze mamy do czynienia z dużą ilością obszarów objętych jakąś formą ochrony prawnej (np. rezerwat, park narodowy, park krajobrazowy, obszar Natura 2000 itp.). W gminach województwa śląskiego dominującym trendem rozwojowym jest uprzemysłowienie i postępująca urbanizacja. Są one bądź silnie zurbanizowane (Metropolia Górnośląska, Aglomeracje: Rybnicka, Częstochowska i Bielska), bądź pozostają pod silnym wpływem procesów urbanizacyjnych (obszary funkcjonalne). Według przeprowadzonych badań ankietowych wśród gmin województwa można wprawdzie znaleźć takie, które starają się prowadzić politykę opartą na zasadach zrównoważonego rozwoju (zrównoważenie celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, uspołecznienie procesu, monitoring postępów wdrażania) lecz nie udało się zidentyfikować gmin włączających do strategii rozwoju jako integralną część problematykę zachowania, ochrony ekosystemów i promowania rozwiązań opartych na usługach świadczonych przez ekosystemy. Działania gmin dotyczą ochrony pojedynczych elementów (np.. wody, powietrza, gatunków itp.) najczęściej bez dostrzegania powiązań między nimi i bez podejścia systemowego. Niemniej istniejące przykłady działań nakierowanych na ochronę zasobów przyrodniczych należy ocenić pozytywnie np. zaangażowanie gminy w ochronę ginącego gatunku w Jaworznie, próby zmiany krajobrazu miejskiego przez sianie łąk kwietnych w Katowicach, współpraca międzygminna i próba stworzenia zielonego korytarza przez budowę Zagłębiowskiego Parku Linearnego. Rozszerzenie tego typu działań daje nowe szanse rozwojowe dla miast, na co wskazują przedstawione studia przypadków Nowego Jorku, Sztokholmu i Singapuru. Stanowią one przykłady realizacji całościowych polityk zrównoważonego rozwoju, uwzględniających jako istotny ich składnik ochronę usług świadczonych przez ekosystemy. Ta integracja pozwala na osiągnięcie sukcesu w praktycznej ich realizacji, wymaga jednak istnienia woli politycznej. Pożądanym kierunkiem zmian byłoby traktowanie gminy jako specyficznego ekosystemu, w którym człowiek nie jest jedynie użytkownikiem środowiska ale stanowi jego integralną część i przyjmuje odpowiedzialność za biosferę jako miejsce życia, nie z perspektywy władzy, lecz uczestnictwa i odpowiedzialności za dobrostan wszystkich żywych istot.

Ostatnie pytanie odnosiło się do oceny wartości związanych z usługami ekosystemowymi przez mieszkańców województwa śląskiego. Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców pozwoliły na ocenę aktualnego poziomu świadomości ekologicznej, który stanowi podstawę dla wdrażania działań o charakterze politycznym, planowanych przez władze lokalne. Na podstawie wyników badań można wysnuć wniosek, że przyroda jako istotna wartość istnieje w świadomości mieszkańców regionu. Świadczy o tym wysoki odsetek osób przekonanych o znaczeniu przyrody dla jakości życia. Jednocześnie większość respondentów rozumie, że mechanizmy rynkowe nie są dobrym odzwierciedleniem wartości jakie niesie ze sobą przyroda i jej usługi. Za takim stwierdzeniem przemawiają niskie odsetki osób chcących wdrożenia mechanizmów rynkowych w zakresie regulowania korzystania z dóbr i usług środowiska. Przykładowo większość ankietowanych osób:

- nie przyjęłyby rekompensaty pieniężnej za utracone korzyści środowiskowe (np. związane z wycinką drzew w parku);
- nie godzi się na łatwą wycinkę alei i drzew przydrożnych widząc w nich istotne walory dla społeczeństwa;
- nie chce zastosowania mechanizmów rynkowych odnośnie obszarów zajmowanych przez ogrody działkowe;
- nie zaakceptowałyby opłaty jako jedyne warunki pozwalającego na wycinkę drzew i krzewów.

Osobną kwestią jest to, że świadomość ta jednak niekoniecznie wiąże się z konkretną wiedzą na ten temat i gotowością do działania na rzecz ochrony przyrody. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, zróżnicowany poziom wiedzy odnośnie różnych kwestii środowiskowych. Mieszkańcy mają świadomość zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem powietrza, do czego z pewnością przyczyniła się szeroka kampania medialna na ten temat. Jednak wciąż wiele osób nie ma świadomości co do występowania na terenie ich zamieszkania obszarów cennych przyrodniczo i ich roli. Brak jest im podejścia całościowego, uwzględniającego powiązania między systemem społeczno – gospodarczym a przyrodą. Posiadana wiedza nie przekłada się również na konkretne działania. Świadomość ekologiczna Polaków często ma charakter negatywny, wyrażany jest sprzeciw wobec realnych i potencjalnych zagrożeń zewnętrznych, rzadko natomiast przekłada się on na osobiste zachowania proekologiczne i działania pozytywne. Większość ankietowanych nigdy nie podjęła interwencji w sprawach środowiska pomimo zaobserwowania występowania problemów w swoim sąsiedztwie. Ankietowani uważają, iż kwestie te powinny być załatwiane

przez władze publiczne. Potwierdzają to wnioski z wcześniej przeprowadzonych badań dotyczących świadomości ekologicznej Polaków mówiące o jej deklaracyjnym charakterze lecz aktualnie zjawiska te uległy pogłębieniu. Ankietowani chcą ochrony wartości jakie niesie przyroda lecz jednocześnie wysoki odsetek z nich nie chce podejmować działań w tym zakresie. Wniosek ten dotyczy również gotowości do zapłaty za dobra i usługi środowiskowe. Na podstawie przeprowadzonych badań w latach 1999 – 2018 zauważono istotny spadek ilości osób deklarujących gotowość do poniesienia obciążeń finansowych na ten cel. Obserwowany spadek dotyczy także wysokości deklarowanych kwot. Na podstawie przeprowadzonych badań oraz wyników badań przeprowadzonych przez innych badaczy można wysnuć ogólny wniosek dotyczący tego, iż mieszkańcy wykazują wyższą skłonność do zapłaty w przypadku łatwo identyfikowalnych obszarów cennych przyrodniczo (np. Puszcza Białowieska, Morze Bałtyckie) niż w przypadku abstrakcyjnej kategorii – ochrona gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk. Jednocześnie rośnie wciąż liczba osób nie mających zdania odnośnie sposobów prowadzenia działań mających chronić środowisko. Osoby te, nie posiadają wystarczającej wiedzy ekologicznej oraz nie orientują się w działaniach podejmowanych przez władze publiczne. Istotną rolę w tym zakresie powinna odgrywać edukacja ekologiczna, która stanowi drogę do zwiększenia świadomości środowiskowej mieszkańców Śląska. Od tej świadomości zależy czy ten region Polski będzie podążał drogą zrównoważonego rozwoju, w której umiejętne zarządzanie ekosystemami miejskimi będzie istotnym elementem i przyczyni się do polepszenia jakości życia mieszkańców Śląska oraz zwiększy odporność miast na narastające zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi.

Podsumowując, w takim ujęciu badawczym jak prezentowane w przedkładanej monografii badania nie były realizowane w Polsce. Tym samym powyższa praca stanowi nowatorski wkład do badań z zakresu dotyczącego relacji gospodarka, środowisko i społeczeństwo czyli w nowej dyscyplinie ekonomii rozwoju zrównoważonego, a za najistotniejsze dokonania w tym zakresie można uznać:

- 1. Usystematyzowanie wiedzy dotyczącej usług ekosystemowych z perspektywy ekonomicznej.** Dotychczasowa wiedza na temat korzyści związanych z usługami ekosystemowymi dla obszarów zurbanizowanych jest bardzo rozproszona i wykazuje szereg luk. Istniejące studia dotyczą z reguły pojedynczych rodzajów usług (np. obniżenia temperatury przez drzewa, produkcji żywności) lub ograniczonych obszarów (np. parki miejskie). Brak jest natomiast studiów dla większych obszarów/ regionów

charakteryzujących się wysokim stopniem urbanizacji, na których występują najwyższe deficyty tych usług, a zarazem najwyższe zapotrzebowanie na nie. Prezentowana praca stanowi próbę rozszerzenia istniejącej literatury o charakterystykę problemu wykorzystania usług ekosystemowych w szerszej perspektywie regionu zurbanizowanego oraz odnosząc się do różnorodnych korzyści w odniesieniu do aspektów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych.

- 2. Autorskiej oceny postępów wdrażania zrównoważonego rozwoju w gminach regionu wysoko zurbanizowanego na przykładzie województwa śląskiego wraz z analizą wykorzystania koncepcji usług ekosystemowych w tej polityce.** Problematyka usług ekosystemowych oraz ich zachowania dla lokalnych społeczności była dotychczas mało obecna w praktyce działania gmin. W literaturze polskiej nie odnaleziono także kompleksowych badań nad tą tematyką (podobnie jak w literaturze światowej istnieją badania dotyczące poszczególnych usług ekosystemowych lub wyizolowanych obszarów). W szczególności luka badawcza dotyczy oceny z perspektywy zrównoważonego rozwoju, a więc podejścia systemowego, uwzględniającego aspekty ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Przedkładana praca stanowi zatem uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie.
- 3. Oceny społecznej percepcji wartości usług ekosystemowych wśród mieszkańców województwa śląskiego wraz z wyodrębnieniem istniejących prawidłowości dotyczących:**
  - identyfikacji głównych zagrożeń środowiskowych;
  - oceny polityki ochrony środowiska prowadzonej na szczeblu lokalnym;
  - świadomości odnośnie istnienia usług ekosystemowych oraz korzyści z nimi związanych;
  - określenia społecznej akceptowalności opłat za dobra i usługi środowiskowe metodą wyceny warunkowej (Contingent Valuation Method–CVM) za pomocą schematów WTP (Willingness To Pay) i WTA (Willingness To Accept) wraz z określeniem trendów w tym zakresie.

Zaprezentowane wyniki badań mogą stanowić także inspirację dla dalszych pogłębionych analiz istotnych dla rozwoju nurtu ekonomii zrównoważonego rozwoju. Planowane przyszłe kierunki badań w tym obszarze powinny koncentrować się na metodach i instrumentach, za pomocą których w polityce ekologicznej minimalizuje się koszty osiągnięcia założonych lub

pożądanych celów ekologicznych. Ciekawym kierunkiem badań byłyby próby przygotowania uproszczonych modeli przepływu usług ekosystemowych, które uwzględniałyby wpływ na usługi ekosystemowe poszczególnych środków politycznych przy zachowaniu stosunkowo niskich kosztów. Przyszłe badania powinny dotyczyć także problematyki antyusług i ich wyceny ekonomicznej. Pozwoliłoby to na optymalizację procesów decyzyjnych podejmowanych przez władze lokalne. Również doskonalenie metod wyceny usług ekosystemowych pozwoliłoby na dokonywanie racjonalnych wyborów w zakresie działań lokalnych wpływających na rozwój zrównoważony gmin, a tym samym poprawę jakości życia jej mieszkańców. Przykłady wyceny usług ekosystemowych w innych miastach świata (np. Nowy Jork) wykazały ich wartość i pozwoliły podjąć decyzyjnym racjonalne z punktu widzenia ekonomicznego, środowiskowego i społecznego wybory. Badania z zakresu znaczenia wyceny usług ekosystemowych powinny być dalej kontynuowane nie tylko w województwie śląskim, ale również w skali ogólnokrajowej i międzynarodowej. Tej problematyce UE nadaje bardzo wysoką rangę zwłaszcza w kontekście postępujących zmian klimatycznych i procesów dostosowawczych poszczególnych krajów do tych zmian.

Przedkładana monografia naukowa jest wyrazem mojego zainteresowania prezentowanym tematem oraz stanowi usystematyzowanie, uzupełnienie i podsumowanie wieloletnich badań, których wyniki były prezentowane w publikacjach i na konferencjach naukowych, w tym:

- Lorek A. (2015): „*Usługi ekosystemów w aspekcie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich*”, Folia Oeconomica Nr 2(313), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 97-112;
- Lorek E., Lorek A. (2016): „*Ochrona usług ekosystemów jako element polityki spójności i zrównoważonego rozwoju miast śląskich*”, OPTIMUM Studia Ekonomiczne Nr 1 (79), s. 198- 212 (mój wkład szacuję na 60%);
- Koczur W., Lorek A. (2018): “*The importance of green infrastructure for the insurance risk reduction with particular emphasis on urbanised areas*”, 25th Anniversary Conference. Geographic Information Systems Conference and Exhibition “GIS ODYSSEY 2018”. Conference proceedings (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek E. Lorek A. Słupik S. (2018): „*Ocena roli usług ekosystemów miejskich w zrównoważonym rozwoju lokalnym*”, Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno –

Społecznego. Studia i Prace Nr 1(33)/2018, Oficyna Wydawnicza SGH, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, s. 145-164 (mój wkład szacuję na 50%).

- Lorek A.: „*Ocena usług ekosystemów – priorytetu polityki spójności w rozwoju lokalnym i próba ich monitorowania*” (referat niepublikowany) - Konferencja naukowa „*Spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna a zrównoważony rozwój. Istota, znaczenie oraz zakres monitorowania*” Białowieża 11 -12 września 2017, Konferencja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu "Statystyka dla polityki spójności. Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz programowania i monitorowania polityki spójności po 2020r.". Organizator - Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Statystyczny w Białymstoku
- Lorek A.: „*Usługi ekosystemów w miastach*” (referat niepublikowany) - Konferencja informacyjno-edukacyjna „*Miasto ludzi, miasto owadów. Nowoczesne zarządzanie środowiskiem miejskim*”, Uniwersytet Śląski, 2 marca 2108, Katowice. Organizator: Centrum Studiów nad Człowiekiem i Środowiskiem Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego.

W nurcie tym planuję aktualnie opublikowanie artykułu w czasopiśmie znajdującym się w bazie Journal Citation Reports (JRC) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH) dotyczącego społecznej percepcji wartości usług ekosystemów leśnych: Lorek A., Lorek P.: „*Social perception of the value of forest ecosystems in Poland*” (szacunkowy udział 50%), w którym na podstawie badań ankietowych, została dokonana segmentacja postaw mieszkańców Polski wobec problemu zachowania i ochrony ekosystemów leśnych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Tematyka prowadzonych przeze mnie badań naukowych dotyczy ekonomii środowiska i polityki ekologicznej oraz teorii i praktyki zrównoważonego rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem problemów gospodarki miejskiej oraz społecznych i edukacyjnych aspektów

zrównoważonego rozwoju. Tym samym w mojej pracy naukowej można wyróżnić kilka głównych nurtów badawczych.

Pierwszy, najbardziej ogólny nurt badawczy, dotyczy problemów teoretycznych zrównoważonego rozwoju oraz analizy polityki ekologicznej, w wymiarze międzynarodowym, krajowym i lokalnym. Do nurtu tego można zaliczyć następujące pozycje:

- Lorek A. (2007): „*Polityka zrównoważonego rozwoju*” [w:] „*Nowoczesność, ponowoczesność, społeczeństwo obywatelskie w Europie Środkowej i Wschodniej*”, pod red. S. Partyckiego, Wyd. KUL, Lublin, s. 439- 444;
- Lorek E., Lorek A. (2011): „*Efektywne zarządzanie dobrami środowiskowymi w ujęciu modelowym*” [w:] „*Ekologiczne uwarunkowania rozwoju gospodarki oraz przedsiębiorstw*”, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 89-108 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2011): „*Polityka ekologiczna województwa śląskiego*”, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Nr 61, UE Katowice, s. 34 – 50;
- Lorek A. (2015): „*Ocena polskiej polityki ekologicznej w warunkach wdrażania zrównoważonego rozwoju*”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 409, s.38-47;
- Lorek E., Lorek A. (2016): „*Ekoefektywność gospodarki warunkiem „zielonego” wzrostu i rozwoju zrównoważonego*” [w:] „*Ekonomia i środowisko. Księga jubileuszowa Profesora Bogusława Fiedora*” pod red. S. Czai i A. Graczyka, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 220-230 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2016): „*Ocena relacji społecznych i środowiskowych między administracją samorządową a społecznością lokalną w wybranych województwach*”, OPTIMUM Studia Ekonomiczne Nr 6 (84) 2016, s. 111-122;
- Lorek A. (2017): „*Polityka zrównoważonego rozwoju gmin śląskich*”, Zeszyty Naukowe Nr 1 (961), Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 21- 37;
- Lorek A.: „*Priorities and new challenges of the local environmental policy in the Silesia region*”, *Ekonomia i Środowisko (Economics and Environment)* Nr 1 (60) 2017, s.107 - 118.

W pracach tych zajmowałam się problematyką efektywnego zarządzania dobrami środowiskowymi i środowiskiem oraz dokonałam oceny dotychczasowej polityki

środowiskowej i jej efektywności w świetle zasad zrównoważonego rozwoju, a zwłaszcza jego nadrzędnego celu – poprawy jakości życia społeczności lokalnych. Przeprowadzone analizy obejmowały zarówno aspekty teoretyczne, jak i ocenę na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych, w których uczestniczyłam jako współautor koncepcji oraz w ich bezpośredniej realizacji i analizie uzyskanych wyników. Badania te pozwoliły na wskazanie deficytowych obszarów w zakresie prowadzonej polityki ekologicznej (zidentyfikowane obszary deficytowe dotyczyły szczególnie ochrony powietrza i gospodarki odpadami komunalnymi, niskiego poziomu wspierania ekoinnowacyjności gospodarki oraz słabej egzekucji istniejących przepisów ochrony środowiska; istotne niedoskonałości stwierdzono także odnośnie prowadzonej przez władze lokalne polityki informacyjno – edukacyjnej dotyczącej ekologii).

Następny nurt badawczy obecny w moim dorobku dotyczy problematyki rewitalizacji obszarów przemysłowych. W nurcie tym opublikowałam następujące pozycje:

- Lorek A., Przybyłka A. (2005): „*Ekonomiczne i środowiskowe aspekty restrukturyzacji przemysłu w województwie śląskim*”. Polityka gospodarcza, Nr 11; SGH Warszawa, s. 195-206 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2007): „*Środowiskowe, ekonomiczne i społeczne problemy rewitalizacji terenów przemysłowych na Górnym Śląsku*” [w:] „*Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju*”, Wyd. Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, s.227 – 240;
- Lorek A., Przybyłka A. (2008): „*Procesy restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne obszarów przemysłowych*” [w:] Polityka Gospodarcza Nr 15- 16, SGH, Warszawa, s. 279 – 291 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2008): „*Rewitalizacja terenów przemysłowych i pogórnich w regionie śląskim*” [w:] „*Rewitalizacja obszarów wykluczenia społecznego w miastach śląskich*” praca zb. pod red. D. Kotlorz, AE Katowice, s. 101 – 125.

W publikacjach tych dokonałam oceny postępów procesów rewitalizacyjnych odnośnie terenów przemysłowych województwa śląskiego. Jest to jeden z najtrudniejszych problemów środowiskowych, ekonomicznych i społecznych gdyż większość obszarów miejskich województwa śląskiego zawiera w sobie tereny przemysłowe lub z nimi sąsiaduje. Na podstawie przeprowadzonej analizy dokonałam diagnozy stanu wdrażania planów i strategii w zakresie rewitalizacji terenów przemysłowych i zdegradowanych oraz podstawowych barier związanych z tym procesem.

Kolejny, bardzo istotny nurt badawczy w moim dorobku, dotyczy problemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz gospodarki wodnej. Na początku XXI wieku, w dalszym ciągu, kwestie te stanowią jedne z najtrudniejszych problemów władz lokalnych. Kierunkiem przewodnim polityki w tym zakresie jest obecnie zasada zrównoważonego rozwoju oraz zintegrowane podejście do ochrony środowiska z uwzględnieniem zagadnień odpowiedzialności. Idea takiej strategii polega na zaangażowaniu wszystkich partnerów gospodarczych i społecznych. Realizacja tej polityki zależy w znacznej mierze od sposobu zarządzania środowiskiem na wszystkich poziomach i powinna być oparta o systemowe podejście, gdzie działania społeczne, infrastrukturalne, informacyjne są traktowane na równi z działaniami technicznymi. W ramach tego nurtu opublikowałam następujące pozycje:

A. W dziedzinie gospodarki odpadami:

- Lorek A. (2005): *„Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarce odpadami komunalnymi – doświadczenia europejskie”* [w:] *„Zrównoważony rozwój – doświadczenia polskie i europejskie”* pod red. S. Czaji, Wyd. I-BiS, Nowa Ruda, s. 293 – 307;
- Lorek A. (2006): *„Rozwój gospodarki recyklingowej. Model europejski i amerykański”* [w:] *„Ekonomia. Kierunki badań”* pod red. Z. Kędzior, G. Musiał, H. Brandenburga, AE Katowice, s. 138 – 152;
- Lorek A. (2006): *„Organizacja gospodarki odpadami opakowaniowymi w wybranych państwach europejskich”* [w:] *„Środowiskowe bariery i czynniki rozwoju gospodarczego Polski”* pod red. L. Preisnera, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok, s.37 – 46;
- Lorek A. (2007): *„Ocena poziomu efektywności gospodarki odpadami komunalnymi w krajach UE”*, AE Katowice;
- Lorek A. (2009): *„Efektywność w gospodarce odpadami komunalnymi”* [w:] *„Zrównoważony rozwój regionów uprzemysłowionych”* praca zb. pod red. E. Lorek AE Katowice, s. 108-117;
- Lorek A. (2010): *„Gospodarka odpadami komunalnymi w świetle nowej dyrektywy ramowej”* [w:] *„Rozwój polityki ekologicznej w Unii Europejskiej i w Polsce”* pod red. J. Famielec i M. Kożuch, Wydawnictwo Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, s. 357- 375;

- Lorek A. (2012): „*Współczesne uwarunkowania polskiego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w gminach*”, Handel Wewnętrzny, lipiec – sierpień 2012, s. 84-92;
- Lorek A. (2013): „*Problemy i uwarunkowania gospodarki odpadami komunalnymi w woj. śląskim*”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 318, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2013, s. 168 – 177;
- Lorek A. (2013): „*Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi*”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 297, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 215-223;
- Lorek A. (2015): „*Ocena systemu gospodarki odpadami komunalnymi województwa śląskiego w opinii konsumentów*”, Studia Ekonomiczne nr 232, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, s. 113-123.

B. W zakresie gospodarki wodno – ściekowej:

- Lorek A. (2014): „*Problemy i wyzwania zrównoważonej gospodarki wodno – ściekowej w regionie śląskim*”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach Nr 166, UE Katowice, s. 159 – 168;
- Lorek E., Lorek A. (2017): „*Oplaty środowiskowe za korzystanie z usług ekosystemów wodnych w nowych warunkach rynkowych*”, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 478, s. 291- 300 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek E., Lorek A. (2018): „*The circular economy in sustainable water management – theory and practice*”, *Ekonomia i Środowisko*, nr 4 (67) 2018, s. 50-59 (mój wkład szacuję na 50%).

C. oraz rozdział w monografii stanowiący podsumowanie realizowanego przeze mnie zakresu badań w ramach badań statutowych Katedry Polityki Społecznej i Gospodarczej, a dotyczący oceny poziomu świadczenia wybranych usług publicznych o charakterze środowiskowym i technicznym (w tym gospodarki odpadami komunalnymi oraz gospodarki wodno – ściekowej) w kontekście zrównoważonego rozwoju: Lorek A. (2016): „*Usługi techniczne i środowiskowe w lokalnym rozwoju zrównoważonym i praktyce działalności gmin*” [w] „*Polityka zrównoważonego rozwoju gmin polskich. Studium przypadku woj. podlaskiego, wielkopolskiego i śląskiego*”, pod red. A. Lorek, A. Rączaszka, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, s. 107-145.

W prezentowanych pracach dokonałam:

- identyfikacji funkcjonujących w gospodarkach krajów rozwiniętych rozwiązań systemowych, a w szczególności identyfikacji elementów systemu oraz relacji między elementami systemu dla poszczególnych instrumentów;
- analizy funkcjonowania instrumentów ekonomicznych, prawnych oraz rozwiązań instytucjonalnych w systemie ekonomicznym i ekologicznym krajów UE, OECD i w Polsce odnośnie gospodarki odpadami i gospodarki wodnej;
- oceny działań samorządów lokalnych odnośnie postępowania z odpadami komunalnymi;
- oceny zachowań konsumenckich i stanu gospodarki odpadami komunalnymi z perspektywy gospodarstw domowych.

Za najważniejsze osiągnięcie badawcze w prezentowanym nurcie można uznać opracowanie modelu systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz metodologii ustalania stawek opłat za usługi proekologiczne na przykładzie gospodarki odpadami i z uwzględnieniem kryteriów społecznych do wykorzystania w praktyce działania gminy. Na podstawie badań długookresowych, przeprowadzonych w latach 1999 – 2015 dokonałam również oceny kierunków zmian dotyczących wzorców postępowania z odpadami komunalnymi. Zmiany te dotyczyły w szczególności: wzrostu liczby osób selekcjonujących odpady oraz zmian dotyczących sposobów postępowania z poszczególnymi grupami odpadów, takimi jak: opakowania z tworzyw sztucznych (tworzywa sztuczne to odpady, których najczęściej dotyczyła deklaracja selektywnej zbiórki), pewne grupy odpadów niebezpiecznych takich jak zużyte baterie, przeterminowane leki, lampy neonowe i świetlówki (odpady takie są wskazywane przez większość respondentów jako te, które wrzucają do odpowiednich, przeznaczonych na ten cel pojemników). Stwierdziłam także, że postęp ten nie dotyczy w takim samym stopniu wszystkich grup odpadów (np. bioodpady, niektóre odpady niebezpieczne takie jak: smary, oleje techniczne, rozpuszczalniki, kleje, farby, środki ochrony roślin, sprzęt elektroniczny i AGD), dlatego też konieczne jest zintensyfikowanie działań edukacyjnych w tym zakresie. Na podstawie badań stwierdziłam także rosnące obciążenie gospodarstw domowych kosztami utylizacji odpadów i dostaw wody oraz odbioru ścieków.

W tym nurcie planuję również podjęcie nowych wątków badawczych dotyczących oceny skali nielegalnego pozbywania się odpadów komunalnych w Polsce oraz świadomości

społecznej odnośnie występowania problemu odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych.

Kolejna publikacja łączy w sobie zarówno problematykę gospodarowania odpadami komunalnymi, jak i publikacje, które zaliczyłam do kolejnego nurtu badawczego dotyczącego rozwoju „zielonej” gospodarki:

- Lorek A. (2018): *„Znaczenie postaw i zachowań konsumentów w kształtowaniu gospodarki obiegu zamkniętego”*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 533, s. 141 – 148.

Powyższa publikacja dotyczy rozwoju gospodarki obiegu zamkniętego na przykładzie gospodarki odpadami komunalnymi. W gospodarce obiegu zamkniętego szczególną rolę przypisuje się gospodarce odpadami i rozwojowi przemysłu recyklingowego, a materiały, które mogą zostać poddane recyklingowi, są z powrotem wprowadzane do gospodarki jako nowy surowiec, co pozwala zwiększyć bezpieczeństwo dostaw. W artykule uznałam, że dla praktycznej implementacji gospodarki obiegu zamkniętego zasadnicze znaczenie mają trzy płaszczyzny aktywności konsumenckiej: grupa I obejmuje postawy i zachowania związane z decyzją o zakupie; grupa II odnosi się do postaw i zachowań dotyczących już zakupionych produktów np. decyzji związanych z ich naprawą i dalszym użytkowaniem oraz tendencji w tym zakresie; grupa III dotyczy sposobów postępowania z odpadami pokonsumpcyjnymi (analizowałam tendencje dotyczące recyklingu na podstawie badań przeprowadzonych wśród gospodarstw domowych województwa śląskiego). Na podstawie wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców województwa śląskiego stwierdziłam, że można zauważyć rosnący udział konsumentów segregujących odpady pokonsumpcyjne i kompostujących odpady organiczne, lecz mimo to, istnieje wciąż grupa osób niechętnych takim rozwiązaniom, co wymaga dalszych działań edukacyjnych. Niepokojące tendencje dotyczą także postępowania z produktami uszkodzonymi lub niepotrzebnymi, które najczęściej nie są naprawiane, sprzedawane lub oddawane i zasilają strumień odpadów.

W nurcie dotyczącym rozwoju „zielonej” gospodarki opublikowałam następujące pozycje:

A. Dotyczące rozwoju rynku dóbr i usług ekologicznych oraz zrównoważonej konsumpcji:

- Lorek A. (2010): „*Społeczna odpowiedzialność biznesu w zakresie kreowania zrównoważonej konsumpcji*” [w:] „*Międzynarodowa polityka społeczna- aspekty porównawcze*” pod red. B. Balcerzak-Paradowskiej i A. Rączaszka, Wyd. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych i Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Warszawa-Katowice, s. 423-431;
- Lorek A. (2010): „*Systemy zarządzania środowiskowego jako narzędzie społecznej odpowiedzialności biznesu*” [w:] „*Ekonomia, Finanse. Współczesne wyzwania i kierunki rozwoju*”, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, s. 143-170;
- Lorek E., Lorek A. (2011): „*Rozwój rynku dóbr i usług ekologicznych w regionie śląskim*” [w:] „*Nachhaltiger Konsum? Die Entwicklung des Verbraucherverhaltens in Polen und Deutschland . Zrównoważona konsumpcja? Rozwój zachowań konsumentów w Polsce i Niemczech*” red. Nauk. M. Wachowiak, D. Kielczewski, H. Diefenbacher, Heidelberg, s. 310 – 337 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek E., Lorek A. (2014): „*Rynek dóbr i usług ekologicznych jako komponent budowy zielonej gospodarki i zrównoważonego rozwoju*”, OPTIMUM Studia Ekonomiczne Nr 4 (70) , s. 32- 45 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2015): “*Current trends in the consumer behaviour towards eco-friendly products*”, Economics and Environmental Studies (A Journal for Sustainable Development), Vol. 15, No. 2 (34/2015), s. 115-129;
- Lorek A., Lorek E. (2015): „*Rozwój rynku dóbr i usług ekologicznych jako podstawa wdrażania zrównoważonej konsumpcji i produkcji*” [w:] „*Biznes ekologiczny. Ekorynek, ekokonsument, ekostrategie gmin*”, pod red. E. Lorek, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, s. 13-26 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A., Mańkowska-Wróbel L., Słupik S. (2015): „*Współczesne trendy w zachowaniach konsumentów na rynku dóbr i usług ekologicznych*” [w:] „*Biznes ekologiczny. Ekorynek, ekokonsument, ekostrategie gmin*”, pod red. E. Lorek, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, s. 59-90 (mój wkład szacuję na 40%);
- Lorek A. Lorek E. (2019): “*A sustainable business model in the functioning of enterprises as the base for creating circular economy - the present and development prospects*” (w:) “*Networked Business Models in the Circular Economy*” red. B. Nogalski, A. Szpitter, A. Jabłoński, M. Jabłoński, IGI Global Publisher of Peer-Reviewed, Timely, and Innovative Research USA, 2019 (mój wkład szacuję na 50%).

B. dotyczące kwestii rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki:

- Lorek E., Lorek A. (2010): *„Efektywność wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w woj. śląskim jako warunek zrównoważonego rozwoju rolnictwa”* [w:] *„Rolnictwo w kontekście zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich”*, pod red. B. Kryk, M. Malicki, Wyd. Economicus, Szczecin, s. 106 – 127 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2011): *„Uwarunkowania i perspektywy rozwoju zrównoważonej turystyki w regionie śląskim”* [w:] *„Środowiskowe uwarunkowania zrównoważonego rozwoju”*, pod red. K. Michałowskiego, Wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, s. 19-35;
- Lorek E., Lorek A. (2015): *„Problemy i uwarunkowania rozwoju transportu zrównoważonego w regionie śląskim”*, *Logistyka* 3/2015 (mój wkład szacuję na 50%).

Prezentowane publikacje dotyczą problematyki rozwoju zielonego rynku, zarówno z perspektywy producentów (przedsiębiorstw), jak i konsumentów. Rozwój współczesnego rynku wskazuje na wyraźne tendencje w kierunku ekologizacji produkcji, produktów i usług oraz konsumpcji. Dostrzeżenie zatem przez przedsiębiorstwa okazji rynkowej i szybkie dopasowanie inwestycyjnych działań rozwojowych do tych wymagań gwarantuje przewagę konkurencyjną w dłuższych okresach. W powyższych publikacjach dokonałam oceny instrumentów pomocnych w budowaniu rynku dóbr i usług ekologicznych oraz problemów związanych z kosztami i korzyściami tworzenia jednolitego europejskiego rynku dóbr i usług ekologicznych. W oparciu o badania przeprowadzone wśród konsumentów podjęłam próbę odpowiedzi na pytanie, czy zachowania konsumentów na rynku stwarzają możliwość dynamicznego rozwoju rynku dóbr i usług środowiskowych i perspektywicznie osiągnięcie zrównoważonej konsumpcji, a także produkcji. Na podstawie powyższych badań dokonałam identyfikacji współczesnych trendów odnośnie zachowań konsumentów na „zielonym” rynku.

Kolejny nurt badawczy związany jest z problemem zmian klimatycznych oraz realizacją polityki energetycznej na szczeblu międzynarodowym, krajowym i lokalnym. W nurcie tym opublikowałam następujące pozycje:

- Lorek A., Słupik S. (2007): *„Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju w europejskiej i krajowej polityce energetycznej”* [w:] *„Polityka społeczna w życiu społeczno – gospodarczym kraju”* praca zb. pod red. A. Rączaszka i W. Koczura, AE Katowice, s. 175 – 194 (mój wkład szacuję na 50%);

- Lorek A. (2008): „*Spoleczna percepcja zmian klimatycznych w Polsce*”, *Ekonomia i Środowisko (Economics and Environment)* Nr 2(34), s. 132 -145;
- Lorek A. (2009): „*Polityka Unii Europejskiej wobec problemu zmian klimatycznych*” [w:] „*Polityka gospodarcza w Polsce i Unii Europejskiej na początku XXI w.*” praca zb. pod red. A. Barteczka, A. Lorek i A. Rączaszka, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, s. 295- 301;
- Lorek A. (2009): „*Perspektywy rozwoju energetyki odnawialnej w woj. śląskim*”, *Prace Naukowe UE we Wrocławiu* Nr 83, s. 71-82;
- Lorek A., Słupik S. (2012): „*Green energy production technologies based on example of the Silesian region*” [w:] „*Polityka społeczna i gospodarcza w warunkach globalizacji. Wybrane zagadnienia*”, pod red. A. Makarewicz –Marcinkiewicz i D. Pieńkowskiego, Wyd. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, s. 103 – 118 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2014): „*Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich*”, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* Nr 330, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s. 222-230.

Problematyka ochrony klimatu oraz wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju w polityce energetycznej obejmuje wiele aspektów. Podejmowane przeze mnie rozważania dotyczyły przede wszystkim;

- oceny możliwości wdrażania polityki klimatycznej w wymiarze europejskim i krajowym, a szczególnie percepcji zmian klimatycznych przez społeczeństwo polskie;
- identyfikacji podstawowych uwarunkowań dotyczących rozwoju energetyki zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- oceny działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii i poprawy efektywności energetycznej.

W zakresie oceny działań podejmowanych przez władze lokalne i regionalne na podstawie badań obejmujących analizę dokumentów strategicznych oraz badania ankietowe w samorządach gminnych stwierdziłam, że wiele wśród ankietowanych gmin wciąż nie postrzega planowania energetycznego jako jednego z głównych instrumentów lokalnej polityki

rozwojowej zapewniającej różnorodne korzyści społeczności lokalnej i środowisku przyrodniczemu. Świadczyć o tym mógł fakt, iż wciąż wiele samorządów, pomimo ustawowego obowiązku, nie posiadało odpowiednich dokumentów strategicznych.

Aktualnie, w nurcie tym, planuję publikację artykułu w wiodącym dla grona polskich ekonomistów środowiska czasopiśmie *Ekonomia i Środowisko* (publikacja planowana na rok 2019) pt. „*Sustainable development policy in the field of renewable energy sources - the European perspective*”. W artykule tym dokonałam analizy polityki Unii Europejskiej odnośnie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) W wyniku dokonanej analizy stwierdziłam, że pomimo niewątpliwego postępu dotyczącego wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym, nierozwiązanych pozostało wiele problemów. Do podstawowych z nich można zaliczyć: zrównoważone wykorzystanie biomasy (szczególnie zasobów drewna) oraz niewystarczające wykorzystanie (pomimo stwierdzonego postępu w tym zakresie) tzw. instrumentów miękkich (oddziaływania społecznego).

Nurt ten wiąże się również silnie z moją aktywnością międzynarodową oraz z udziałem w projekcie badawczym „*Personalised ICT-tools for the Active Engagement of Consumers Towards Sustainable Energy*” w ramach Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont 2020. W związku z uczestnictwem w programie planuję kolejne publikacje dotyczące poprawy efektywności energetycznej gospodarstw domowych w czasopismach znajdującym się w bazie Journal Citation Reports (JRC).

Kolejny nurt badawczy jest związany z profilem naukowym Katedry Polityki Społecznej i Gospodarczej, w której pracuję i dotyczy stosunkowo rzadko podejmowanych w teorii zrównoważonego rozwoju społecznych aspektów zrównoważonego rozwoju, w tym problemu wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz środowiskowych uwarunkowań jakości życia. W nurcie tym opublikowałam następujące pozycje:

- Lorek A. (2005): „*Zrównoważony rozwój a problem wykluczenia społecznego i ubóstwa*” [w:] „*Wykluczenie społeczne*” pod red. L. Frąckiewicz, AE Katowice, s. 113-129;
- Lorek A. (2006): “*The social dimension of sustainable development - the fight with poverty*” [w:] “*Human Capital as Development Factor of the Region: Macro- and Microeconomic Approach*” pod red. K. Heffnera i K. Malika, Polish Academy of Sciences, Committee for Spatial Economy and Regional Planning, Warszawa 2006;

- Lorek A. (2007): „*Problem ubóstwa w polityce zrównoważonego rozwoju*”, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu Nr 1190, s. 146-157;
- Lorek A. (2009): “*The problem of Digital and Technological exclusion in Sustainable Development Policy*” [w:] “*Sustainable development versus knowledge-based economy*” edited by Bazyli Poskrobko, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009, s.183- 194;
- Lorek A. (2009): „*Środowiskowe i społeczne zagrożenia wdrażania zrównoważonego rozwoju w woj. śląskim*” [w:] „*E-gospodarka, E- społeczeństwo w Europie Środkowej i Wschodniej*” pod. red. S. Partyckiego, Wydawnictwo KUL, Lublin, s. 297-301;
- Lorek A. (2009): „*Środowiskowe uwarunkowania stanu zdrowia ludności w województwie śląskim*” [w:] „*Polityka społeczna w procesie integracji europejskiej – przegląd problemów*”; praca zb. Pod red. A. Rączaszka i W. Koczura; Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, s. 107-118;
- Lorek A., Beredowska A., Kućmierczyk M. (2010): „*Analiza i ocena zagrożeń wykluczeniem cyfrowym w regionie śląskim*” [w:] „*Kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy w świetle śląskich uwarunkowań regionalnych*”, praca zb. pod red. C. Olszak i E. Ziemby, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, s.229 – 258 (mój wkład szacuję na 34%);
- Lorek A. (2011): „*Światowy kryzys żywnościowy, przyczyny i wpływ na kraje rozwijające się*”, Prace Naukowe UE nr 231, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, s.39-51.

Prezentowane powyżej publikacje mają charakter analiz teoretycznych obejmujących literaturę przedmiotu, raporty tematyczne oraz dostępne dane statystyczne. Wymiar społeczny często nie jest wystarczająco doceniany w publikacjach dotyczących problematyki zrównoważonego rozwoju. Dlatego też powyższe publikacje, a także podkreślenie aspektu społecznego w moich publikacjach innych nurtów (np. polityki lokalnej), uzupełniają te braki.

Następnym polem badawczym, którego byłam inicjatorem, są zagadnienia związane z problemem edukacji dla zrównoważonego rozwoju na uczelniach wyższych. W nurcie tym opublikowałam następujące pozycje:

- Lorek A. (2006): „*Podstawy ekorozwoju*” [w:] „*Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*” pod red. T. Borysa, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Jelenia Góra – Białystok, s. 162 – 164;
- Lorek A. (2006): „*Spoleczno – polityczne aspekty ochrony środowiska*” [w:] „*Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*” pod red. T. Borysa, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Jelenia Góra – Białystok, s. 444 -446
- Lorek A., Barteczek A., Słupik S.: (2008) „*Ocena stanu edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w Akademii Ekonomicznej w Katowicach*” [w:] „*Ekonomia i Finanse – Współczesne problemy badawcze*” AE Katowice, Centrum Badań i Ekspertyz, Katowice, s. 35-47. (mój wkład szacuję na 40%)
- Lorek A., Słupik S. (2010): „*Stan edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w świetle badań ankietowych*” [w:] „*Edukacja dla zrównoważonego rozwoju*” [w:] Tom I „*Edukacja dla ładu zintegrowanego*” pod red. T. Borysa, Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, Białystok – Wrocław, s. 265 – 277 (mój wkład szacuję na 50%);
- Lorek A. (2011): „*Edukacja w zakresie ekonomii zrównoważonego rozwoju – doświadczenia niemieckie*”, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe* Nr 90, UE Katowice, s.93-101;
- Lorek. A. (2013): „*Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach*”, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach* Nr 131, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, s. 23- 41.

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju wciąż rozwija się jako szerokie i kompleksowe pojęcie, na które składają się powiązane treści dotyczące środowiska, gospodarki i społeczeństwa. Wśród kluczowych problemów zrównoważonego rozwoju znajdują się między innymi kwestie gospodarki, modeli produkcji i konsumpcji, zarządzania zasobami naturalnymi, ochrony środowiska, odpowiedzialności, modeli rozwoju, zmniejszania ubóstwa, praw obywatelskich, demokracji, sprawowania władzy itd. Zagadnienia te są zatem bardzo zróżnicowane i wymagają podejścia holistycznego w nauczaniu. Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdziłam, że nauczanie na rzecz zrównoważanego rozwoju w UE Katowice nie miało charakteru kompleksowego. Podstawowym mankamentem był brak

jednego podstawowego przedmiotu prezentującego podstawy zrównoważonego rozwoju. Istnienie takiego przedmiotu jest szczególnie ważne aby zwrócić uwagę studentów na powiązania między sferami ekonomiczną, społeczną i środowiskową i konsekwencje podejmowanych decyzji. Wprowadzenie takiego kształcenia jest bardzo istotne dla budowy kapitału społecznego – odpowiedzialnych społecznie i środowiskowo mieszkańców gmin, konsumentów, przedsiębiorców, pracowników instytucji publicznych czy też polityków, którymi będą absolwenci UE. Za pozytywny aspekt oferty edukacyjnej proponowanej przez UE uznałam natomiast coraz szersze poruszanie kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem w ramach różnych przedmiotów. Wiąże się to z coraz większą świadomością i popieraniem koncepcji zrównoważonego rozwoju przez pracowników uczelni, którzy z własnej inicjatywy włączają te treści do przedmiotów przez siebie prowadzonych. Takie wnioski potwierdzały wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów UE.

Dokonując podsumowania mojego dorobku i osiągnięć naukowo – badawczych od momentu uzyskania stopnia doktora, pragnę podkreślić, że:

1. Jestem autorką lub współautorką 68 publikacji (w tym prac oczekujących na publikację), a w szczególności:
  - autorką 2 monografii naukowych,
  - autorką i współautorką 36 rozdziałów w monografiach bądź publikacji w recenzowanych opracowaniach zbiorowych;
  - autorką i współautorką 30 artykułów naukowych w czasopismach, pracach i zeszytach naukowych, tym publikacji w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JRC) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH).

Większość moich publikacji ma charakter indywidualny. Łącznie suma punktów uzyskanych z wyżej wymienionych prac, z uwzględnieniem współautorstwa, wynosi 443,2 pkt⁴. W ujęciu

---

⁴ Punktacja została obliczona na podstawie punktacji MNiSW według list obowiązujących w latach opublikowania poszczególnych publikacji i dotyczy pozycji opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora. W obliczeniach uwzględniony został podział punktów między współautorami.

wskaźnikowym mój dorobek naukowo – badawczy na podstawie Harzing’s Publish or Perish (Google Scholar) przedstawia się następująco:

- Liczba cytowań - 43
  - Indeks Hirsha - 3
2. Brałam czynny udział w 19 projektach naukowo – badawczych (szczegółowy wykaz wraz ze wskazaniem realizowanych zadań znajduje się w wykazie dorobku habilitacyjnego – załącznik nr 3), w tym:
    - byłam autorką badań własnych pt. – „*Ocena poziomu efektywności gospodarki odpadami komunalnymi w krajach UE*” (2006 r.);
    - byłam współwykonawcą 2 projektów badań własnych zespołowych;
    - byłam współwykonawcą 14 projektów naukowo – badawczych finansowanych ze środków statutowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach;
    - byłam współwykonawcą w międzykatedralnym granicie rektorskim: 2008-2010 pt.: „*Kierunki rozwoju społeczeństwa i gospodarki wiedzy w świetle śląskich uwarunkowań regionalnych. Ujęcie metodyczne i aplikacyjne*”;
    - byłam inicjatorem i jestem głównym wykonawcą międzynarodowego projektu badawczego programu Horyzont 2020: „*Personalised ICT-tools for the Active Engagement of Consumers Towards Sustainable Energy*” w ramach obszaru H2020-EE-2017-RIA-IA (Secure, Clean and Efficient Energy). Okres realizacji 01.10. 2017 – 31.12. 2020.
  3. Efektem prowadzonych przeze mnie badań były wystąpienia na ogólnopolskich oraz międzynarodowych konferencjach naukowych oraz publikacje z nimi związane. W tym zakresie aktywnie uczestniczyłam (wygłoszenie referatu, prezentacja posteru, udział w dyskusji) w 49 seminariach, warsztatach badawczych i konferencjach naukowych, w tym 24 o zasięgu międzynarodowym. Do najważniejszych z nich można zaliczyć konferencje pod patronatem lub współorganizowane przez Polskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, skupiające ekonomistów zajmujących się problematyką środowiskową. Pełny wykaz konferencji znajduje się w wykazie dorobku habilitacyjnego (załącznik nr 3).
  4. Za działalność naukowo badawczą i publikacyjną byłam nagradzana nagrodami Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. W roku 2017 zostałam nagrodzona Grantem Rektorskim za udział w zespole badawczym, który uzyskał dla Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach kwotę finansowania zewnętrznego co najmniej 500 tys.

zł w roku kalendarzowym, w którym zostały wydane decyzje o przyznaniu finansowania.

5. Byłam recenzentem krajowych i zagranicznych publikacji w czasopismach takich jak: *Miscellanea Geographica - Regional Studies on Development* – czasopismo znajdujące się na Master Journal List, *Optimum Studia Ekonomiczne*, *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego: Sekcja Społeczna*. Pełniłam również funkcję recenzenta w ogólnopolskim konkursie pod patronatem profesora Bazylego Poskrobki na najlepszą pracę dyplomową z zakresu zrównoważonego rozwoju II EDYCJA 2018 ogłaszanym przez Fundację Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych w Białymstoku.
6. Moje naukowe doświadczenia międzynarodowe od momentu uzyskania stopnia doktora nauk ekonomicznych wiążą się z kilkoma kierunkami działań dotyczących rozwijania współpracy (w tym również udziału w konferencjach i seminariach naukowych), a mianowicie:
  - A. Polsko – niemiecką kooperacją naukową w zakresie zacieśniania współpracy między naukowcami zainteresowanymi problematyką zrównoważonego rozwoju. W ramach tej współpracy miało miejsce szereg spotkań w formie warsztatów naukowych, w których uczestniczyłam jako przedstawiciel Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, w tym:
    - 19-21.09.2006 –międzynarodowe warsztaty badawcze „*Perspektywy polsko-polsko-niemieckiego partnerstwa rozwoju zrównoważonego w Domu Europejskim. Wybrane problemy*”, Collegium Polonicum UAM w Słubicach, Organizatorzy: Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu – Katedra Nauk Społecznych, Collegium Polonicum UAM w Słubicach; Rolniczy Zakład Doświadczalny Brody Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu; Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu; Europejskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych – Oddział Polski; Gesellschaft für Nachhaltigkeit w Berlinie; Fachhochschule Wirtschaft w Berlinie. Mój udział w powyższych warsztatach polegał na pracy w zespołach badawczych opracowujących tematy badawcze do realizacji przez uczelnie wyższe Niemiec i Polski.
    - 24– 26.10.2007 – międzynarodowe warsztaty badawcze „*Od teorii do praktyki*” w ramach Niemiecko – Polskiego Partnerstwa, Sieć naukowców na rzecz

Zrównoważonego Rozwoju; Organizator: Fachhochschule für Wirtschaft Berlin. Mój udział w powyższych warsztatach polegał na pracy w zespołach badawczych opracowujących tematy badawcze do realizacji przez uczelnie wyższe Niemiec i Polski. Na zakończenie trzydniowych warsztatów badawczych uczestnicy przyjęli wspólnie wypracowywaną w kolejnych spotkaniach od 2005 r. deklarację. Deklaracja ta wyznacza główne cele i zadania Sieci.

- 15- 17.05. 2008 - międzynarodowe seminarium naukowe „*Zmiana klimatyczna – co należy uczynić?*” pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka; Poznań – Brody. W ramach seminarium wygłosiłam referat pt. „*Społeczna percepcja zmian klimatycznych w Polsce*”, który później opublikowałam w czasopiśmie *Ekonomia i Środowisko* (pozycja literaturowa nr II A1 w wykazie dorobku – załącznik nr 3);
  - 07-09. 06.2010 - Międzynarodowa konferencja "*Zrównoważona konsumpcja*" - Heidelberg, W czasie trwania konferencji wygłosiłam referat „*Rozwój zachowań konsumentów w Polsce i Niemczech*”, który w okresie późniejszym został opublikowany (pozycja literaturowa nr II B26 w wykazie dorobku – załącznik nr 1). Organizatorami konferencji byli: Institut für Interdisziplinäre Forschung (FEST) w Heidelbergu wspólnie z Zakładem Zrównoważonego Rozwoju na Uniwersytecie w Białymstoku i Polsko - Niemiecką Siecią Naukowców na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju
- B. Udziałem w międzynarodowym konsorcjum badawczym realizującym projekt programu Horyzont 2020: „*Personalised ICT-tools for the Active Engagement of Consumers Towards Sustainable Energy*” składającym się z RISA Sicherheitsanalysen GmbH (Niemcy); PLEGMA Labs – (Grecja); Estabanell Energia S.A. (Hiszpania); University of Strathclyde Glasgow (Wielka Brytania); Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (Polska); Adelphi research (Niemcy); DEXMA Sensors s.l. (Hiszpania); OCUC – Consumers’Organisation of Catalonia-Hiszpania; Sec, Consumer - -Association of North Rhine – Westphale (co2online)- Niemcy; Botego Bilgi Teknolojileri A.S.- Turcja. Współpracę nad realizacją powyższego projektu podjęłam już na etapie przygotowywania wniosku i składania aplikacji (od roku 2016). W ramach tej współpracy miały miejsca następujące spotkania o charakterze warsztatowym, w których uczestniczyłam:

- 18-19. 10. 2017 – *“Kick -off Meeting: Personalised ICT-tools for the Active Engagement of Consumers Towards Sustainable Energy”*, Berlin. Organizator RISA Sicherheitsanalysen GmbH. Było to pierwsze spotkanie partnerów w ramach nowo utworzonego konsorcjum w czasie, którego prezentowałam charakterystykę Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
  - 4 grudnia 2017 – *“EcoBot Opening Workshop”*, Grandollers, Hiszpania. Organizator: Estabanell Energia. W czasie trwania warsztatu przeprowadziłam wspólnie z dr Sylwią Słupik sondażowe badania ankietowe dotyczące zachowań i postaw wśród konsumentów energii.
  - 16-17 października 2018 – *“Personalised ICT-tools for the Active Engagement of Consumers Towards Sustainable Energy. 2st Plenary Meeting”*.
- C. Udziale w warsztatach organizowanych w ramach projektu SEP-*„Samowystarczalność energetyczna regionu na polsko-niemieckim pograniczu”* (projekt dofinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa – *„Fundusz Małych Projektów”* w ramach Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska w Euroregionie Pomerania. Numer projektu: FMP-0084-17). W ramach tego projektu występowałam jako przedstawiciel Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach biorąc czynny udział w cyklu warsztatów naukowych oraz wizyt studyjnych:
- 06.10.2017 r. Ivenack – Rosenow: *„Samowystarczalność energetyczna regionu na polsko-niemieckim pograniczu (Energieautarkheit der Region in der deutsch-polnischen Grenzregion)”*, organizator: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Hochschule für nachhaltige Entwicklung, wraz z kontynuacją:
  - 12 – 13.10.2017, Eberswalde – Przelewice: *„Samowystarczalność energetyczna regionu na polsko-niemieckim pograniczu (Energieautarkheit der Region in der deutsch-polnischen Grenzregion)”*, organizator: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Hochschule für nachhaltige Entwicklung.
- D. Udziale w roli eksperta w projekcie ISABEL (UE Horyzont 2020 nr. 691752) – zaproszenie do wygłoszenia referatu pt. *„Is the energy policy of the European Union really sustainable?”* (bez publikacji) w czasie warsztatów polsko – niemieckich:

ISABEL International Workshop pt. *“Triggering Sustainable Biogas Energy Communities through Social Innovation”* w Szczecinie 20. 04. 2018

Najistotniejsze elementy mojej aktywności w zakresie dydaktyki, popularyzacji nauki i działalności organizacyjnej odnosiły się do:

1. Prowadzenia zajęć dydaktycznych (wykłady, ćwiczenia) oraz opracowania autorskich programów studiów w ramach następujących przedmiotów:
  - Polityka gospodarcza,
  - Globalizacja a zrównoważony rozwój,
  - Gospodarka rolna, leśna i wodna,
  - Zrównoważony rozwój miast,
  - Podstawy ekorozwoju,
  - Teorie i techniki komunikowania,
  - Infrastruktura społeczna i gospodarcza,
  - Ekonomia środowiska.
2. Pełnienia funkcji promotora na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz wypromowania ponad 160 licencjatów i magistrów, z których wielu podjęło tematykę zrównoważonego rozwoju w różnych aspektach. W 2016 roku praca magisterska dotycząca rewitalizacji miast gospodarzy Igrzysk Olimpijskich, której byłam promotorem została nagrodzona w VII Konkursie Polskiej Akademii Olimpijskiej. Za „naukowy i dydaktyczny wysiłek związany z promotorstwem otrzymałam list gratulacyjny od PKOL.
3. Pełnienia funkcji promotora pomocniczego (od roku 2017) pracy doktorskiej mgr Piotra Komoszyńskiego nt. *„Klasy energii jako narzędzie rozwoju sektora energetyki rozproszonej na przykładzie Polski południowo – zachodniej”* na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Uczestnictwa w działaniach popularyzujących naukę. W ramach takiej aktywności wartym wspomnienia wydarzeniem, w którym brałam udział w charakterze prelegenta oraz uczestnika panelu dyskusyjnego była konferencja mająca miejsce na Uniwersytecie Śląskim 2 marca 2018 *“Miasto ludzi, miasto owadów. Nowoczesne zarządzanie środowiskiem miejskim”*, której organizatorami byli: Centrum Studiów nad Człowiekiem i Środowiskiem Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu

Śląskiego, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego. W czasie konferencji, na zaproszenie organizatorów wygłosiłam wykład pt. „*Usługi ekosystemów w miastach*”.

Uczestnictwa w organizacji konferencji naukowych z zakresu polityki społecznej (cykliczne konferencje organizowane przez Katedrę Polityki Społecznej i Gospodarczej do roku 2013) i polityki gospodarczej (*Jdka* członek komitetu organizacyjnego) - w 2008 r. „*Polityka gospodarcza w Polsce i w Unii Europejskiej w początkach XXI w*” w Ustroniu oraz „*Od rewolucji przemysłowej do transformacji i integracji gospodarczej - uwarunkowania współczesnej polityki gospodarczej*” w 2012 roku w Katowicach.

Członkostwa oraz aktywnego uczestniczenia w pracach takich organizacji jak: Polsko-Niemiecka Sieć Naukowców na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju (od 2006); Europejskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych (od 2006); Śląski Klaster Wodny (od 2009); Polska Akademia Nauk, członek Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych (od 2011); European Association of Environmental and Resource Economists (od 2012). Niejednokrotnie brałam również udział w konferencjach branżowych dla praktyki gospodarczej organizowanych przez Śląski Klaster Wodny, Śląski Klaster Gospodarki Odpadami, Śląski Klaster Ekologiczny oraz Polską Izbę Ekologii mających na celu integrację środowisk, dyskusję i wymianę wiedzy.

Agnieszka Lorek